

CSODA, DE MEGTÖRTÉNT

Finta István

*Viharfelhők az út felett.
Fotó: Hatás Emese művészettörténész*

CSODA, DE MEGTÖRTÉNT

KISREGÉNY

Írta:

FINTA ISTVÁN

az 1960-1970-es években, Balatonkenese-Üdülőtelepen.
Mostanában találtam rá.

Eredeti gépírásából a szöveget számítógépre átírta;
a borítót és a regényt kiadásra szerkesztette: leánya:

Finta Kata

2017. december 4-től december 6-ig.

Mint egy keresztes pók vezérszála húznak a központtól a szélek felé hazánkban a főútvonalak. Ez gyors fejlődést biztosított a fővárosnak, de lemaradásra ítélte a vidék jelentékeny részét. Ez később gondolkodásra készítette azokat, akik a fejlődés irányítására voltak hivatottak; lassan reparálni igyekeztek az elkövetett hibát. Ha a dunántúli részen nyugatról igyekszik megközelíteni a keletre fekvő fővárost, könnyű dolga van, de ugyanitt, a Drávától elérni az északi határszélen folyó Dunát, határozottan nehéz feladat.

Ezen a helyzeten igyekezett könnyíteni a Dombóvárról kiinduló vicinális vasútvonal. Az Lepsényig lankás halmos, dombos vidéken halad észak felé;

Csajágánál átbújik a fővasútvonal alatt; emelkedő dombok között éri el Veszprémet.

Azután a Bakony hegyei között lombos erdőktől kísérve felezi a hegységet; Zircről északra lejt; majd Veszprémvarsánytól a Kisalföldön át éri el Győrt.

A déli és az északi részen főcélja, hogy összeszedje a dúsán termő vidék terményeit; a Bakony hegyei között a föld mélyéből kiásott kincseket: mangánt, bauxitot, barnaszenet. Az utasforgalom nem nagy; csak közvetlenül Győr előtt, és Veszprém táján jelentős; ez az oka annak, hogy naponta csak négy régi kocsiból álló szerelvény halad végig azon, mindkét irányban. Elöl egy szerkocsit nélkülöző parányi mozdony pöfög, köhög; gyakran emelkedő pályán nagy szuszogás közben tudja tovavontatni a rövid szerelvényt.

Aki ezen a vonaton, Csajágon vagy Veszprémbe átszáll a fővonalra, ha keletre, vagy nyugatra akarja venni az irányt. Aki végighalad, végig gyönyörködhet a jól termő dombos-halmos vidékben, vagy a fiatal lomerdőkkel borított hegyek között.

A fővonalat Lepsénynél, Csajágánál, Veszprém-külső állomásoknál keresztezi, biztosítja az átszállási lehetőségeket. Lepsénynél egy nagybirtokosokat bekapcsoló lóvasút csatlakozik hozzá; Zircnél egy iparvasút ágazik ki; Veszprémvarsánynál a Celldömölköt Kisbérrel összekötő szárnyvonal keresztezi. Ez az állomás így kisebb vasúti-csomópontnak számít.

A második világháború vége felé járt. A Veszprémvarsányi állomás két szélső sínpárján két üzemanyagot szállító hosszú szerelvény állt, tartálykocsik sora, mind olajjal, petróleummal, benzinnel terhelve. A következő sínpáron egy üres kocsikból álló tehervonat vesztegelt; egyedül az állomásépület előtt álló sín pár volt szabad, hogy a Győrből délfelé haladó személyvonat áthaladhasson.

Háborús időkben az utasforgalom mindig nagyobb; így itt is sok utas várakozott. A naponta megszokott látványt figyelték az épület előtt nézegetve a magasba, ahol éppen nagy bombázóraj húzott végig. Nézni valóban szép látvány a száznolcvanas csoportokban szép rendben végighaladnak a felhőtlen égbolton; körülöttük a vadászrepülők sokasága cikázik.

Veszedelemre senki se gondolt; tudták, hogy ezek mindig a nagyobb helyeket, városokat, ipartelepeket, nagy vasúti-csomópontokat keresik. Itt még csak légiriadót sem rendeltek el.

Aztán a vadászgépek körözni kezdtek az állomás fölött, hófehér ködcsíkokat rajzoltak a kék égboltozatra. Azt már mindenki tudta, hogy mit jelent. A bombázók sokasága erre vette az irányt. Riadtan, fejvesztetten menekült mindenki, amerre tudott; de itt nem volt hová menekülni.

Csak az állomás sarkánál volt egy kisméretű, csak a szolgálatot teljesítők részére épített kis bombabiztos óvóhely; ott csak kevés ember fért el. Boldog lehetett az, aki a mező felé futhatott.

Győr felől a rövid személyvonat abban a pillanatban ért az állomásra; hibás váltóállítás miatt a veszteglő tehervonati szerelvénybe szaladt. Ebben a pillanatban elszabadult a pokol. Sűrű egymásutánban potyogtak, hullottak alá, és robbantak a nehéz bombák; lángtengerré vált a pályaudvart borítva a koromfekete füstfellegből.

Közvetlenül az állomás épülete mögött egy egész utcásor állt; a vasutasok családi házai. Csak voltak, mert pillanatok alatt romhalmazzá vált mindegyik; egyetlen ép épület sem maradt.

A szétfolyó üzemanyag lángja a magasba csapott, mindenhová szétfolyt, a koromfekete füst mindent eltakart.

Bokros Terka Bakonybélen született. Szülei zsellérek voltak. A falusi iskola elvégzése után fokozatosan haladt előre a ranglétrán; előbb, mint libapásztor lányka, aztán, mint kiscseléd, pesztra, az már haladást jelentett, mikor az apátságánál a mosónői tisztet tölthette be.

Már elhagyta a huszadik életévét. Erőstestű fiatal nő volt; eléggé arányos, de mindhiába, ha ott nem jelent meg, ahol a természet a szépséget osztogatta. Mongolosan kiálló arccsontjai, szürke, ferdevágású szemei, bozontos fekete szemöldökök, előreugró alsóajkak nem nyert tetszést a falusi legények szemében. Hiába akart, hiába vágyott úgy élni, mint a többi fiatal leány; hiába szeretett volna anya lenni azért, hogy olyan apró emberpalántákat gondozzon, neveljen; sohasem jutott el addig, hogy őt valaki átkarolja, megcsókolja. A vágya csak vágy maradt.

Bakonybél fekvése nagyon szép; körül erdő borította hegek, a völgyben kristálytiszt vízű kis patak, két oldalán vadvirágos selymes rét. És Terkának is mind tetszett, de mégis elvágott innen. Jelentkezett a vasútnál, és ott alkalmazták. Így lett takarítónő a Veszprém-varsányi vasútállomásnál.

Ott munkája volt bőségesen, de azt kedvvel végezte; tetszett neki az itteni mozgalmas élet. Erős, edzett teste jól bírta a munkát. A főnökei megbecsülték.

Lakása közvetlenül az állomás főépülete mögött volt egy szép új családi-házban; ott bérelt egy kis szobácskát. Házigazdája Kiss Bálint raktárnok, annak a felesége Berkess Gizella jegykiadó-pénztárosnő volt.

Még az ételmezés sem volt gond; a vasúti restis kis mosogatás, más apróbb konyhai munkák végzése fejében jó ellátást biztosított neki.

Már öt évet töltött az állomásnál. A fizetéséből jól ki tudott jönni; sőt, jelentős tőkét gyűjtögetett össze a postatakarékban. A vágyai azonban itt sem teljesültek; pedig itt gyakran látott átutazó anyákat ki pólyásokkal az ölükben, vagy a kis tipegő apróságokat vezetve. A nyár vége felé a háziasszonyának gyereke született, nem is egy, kettő: ikrek. A két erősen barna szülőnek kis barna csemetéi.

Nagy lelkesedéssel segített a fiatal anyának; gondozta az apróságokat; pólyázta, fürdette, mosott rájuk. Ez a munka neki nem volt teher, inkább kedves szórakozás.

Aztán megérkeztek a fiatal férj szülei, a kíváncsiság húzta az unokákhoz. Ezeknek nem volt más dolguk, így minden percüket az unokáknak szentelték; ezért aztán Terka kevesebbet lehetett velük. Azok hoztak két babakocsit, és abban kocsikáztatták a pólyásokat, néha messzire is elkalandozva az állomástól.

Kiss Benedeknek hívták a nagyapát. Szénbányász, vájár volt Várpalotán. A felesége Kocsis Berta nem volt dolgozó, csak a férje háztartását vezette. Csak egy fiuk volt, pedig több gyereket is szerettek volna; örültek, hogy most az ikrek emelték a család létszámát. Harcoltak azért, hogy a szülők bízzák rájuk az újszülöttek felnevelését. Azokat, a férjet- feleséget leköti a szolgálat, míg Berta nagymama teljes idejét nekik szentelheti. Nagy szerencsájük volt az, hogy a bombatámadás idején éppen az állomástól távol, az unokákat kocsikáztatták.

+++IV+++

Terka, a takarítónő, a veszedelem kezdetekor éppen az óvóhelyet sepepte, így őt nem érte semmi baj a támadás alatt. Csak percekig tartott a támadás; a gyilkos gépek továbbhaladtak. Az óvóhelyen megmenekülhettek azok siettek ki, hogy akin lehet, segíthessenek.

A személyvonat akkor ért az állomás területére, amikor az első bomba lehullott. A váltóór ijedtében a közeli mezőségre futott, így a vonat, amelyik itt még teljes sebességgel szokott haladni, hibás váltóállítás miatt, beleszaladt a veszteglő tehervonatba. Az ócska, öreg kocsik pozdorjává törtek; a bennülők nagyobb rése halott, vagy súlyosan sebesült... Innen hallatszott jajgatás, tehát mentésére ide siettek. Az élőket, a sebesülteket a közeli szántóföldre hordták, támogatták; ott kezdtek az elsősegély-nyújtáshoz.

Terka egyedül maradt a roncsalmaznál. Körüljárta, hogy még van-e élő a törmelék között. Egyszerre gyermeksírást inkább nyögdecselet hallott. Odasietett. Egy fiatal nő és egy fiatal férfi holtteste alól jött a hang, akiket óvatosan emelte le onnan.

A szilárdabb padok, ülőhelyek alatt a két halott által is megoltalmazva, a szilánkoktól egy kis pólyást talált. Ölbe vette, csitítgatta. De mintha még mindig hallana nyögdécselést. Az ülés alatt rátalált egy ugyanolyan kis csecsemőre. Úgy látta, hogy azokat semmi baj nem érte. Egyenesen a csodával határos, hogy azoknak nem történt semmi baja.

Körülnézett. Társai a mezőn a megmentetteket kötözték. Gondolkozott. Ez a két pólyás teljesen árván maradt; a két szép fiatal szülő halott; ezeknek most senkijük nincs. A sors egyenesen neki ajándékozta őket. Mindig arra vágyott, hogy neki is legyen gyermeke; most már van, nem is egy, de kettő. Elhatározta, hogy ő azokat fel fogja nevelni, anyjuk helyett anyjuk lesz. Ölbe kapta, megkerülte a lángoló poklot, és a lakásához sietett. Elborzadva látta, hogy annak nyoma sincs.

A házigazdája éppen szabadnapos volt, így, mikor ő távozott, az is otthon tartózkodott. Reggelinél ültek az asztal körül a nagyszülőkkel, a gyermekkocsikban mellettük a két pólyás. Így most már mind a hat halott.

A ház helyén csak téglahalmaz volt látható és széttépett emberi tagok. Leült a romhalmazra, ölében az ikrekkel, gondolkozott. Szerette volna őket elcsitítani, de azok kitartóan sírdogáltak. Talán az ő sírásuk csalta oda a falu felől érkező csendőrmestert. Az megszólította Terkát.

- Mi az, Terka! Hát te élsz? Ez csoda. És ez a két poronty? Hogy élnek, azt látom, a hangjuk is bizonyosság erre.

- Az a szerencsénk, hogy nem voltak itt, velem voltak; így nincs más bajuk, csak az, hogy éhesek. Nincs már nekik többé anyatej, itt mind meghaltak. Ha valahol egy kis tejet tudnék szerezni nekik...

- Én rohanok a faluba, mert innen nem lehet telefonálni; így valami asszonytól küldök tejet. Mi a szándékom ezekkel?

- Senkijük sem maradt. Magammal viszem őket Veszprémbe, ha valamire megkérném?

- Ha tehetem, megteszem.

-Úgy is a községházára megy telefonálni; amíg telefonál, az anyakönyvvezető megírná ezek anyakönyvi kivonatát. Születéskor is én jelentettem be őket, így ismer; azért megteszi.

- Ha azt elhozná nekem, mikor visszajő, megköszönném. Ezeknek, ha megnőnek, szükségük lesz arra, én pedig borzadok ettől a helytől, tehát ide vissza nem jövök soha.

Az őrmester elsietett a falu felé. Hogy eleget tesz a kérésnek, bizonyoság arra, hogy egy fiatal menyecske futva érkezett hozzá. Hozott tejet, sőt, cumis üvegeket is. A két apróság mohón szívta ki abból, nem hagytak benne egy cseppet sem. Utána már gögicséltek egy ideig, majd békésen elaludtak a Terka ölében.

Nemsokára jött az őrmester, és hozta a kért iratokat.

Anyakönyvvezető csakugyan emlékezett rá, azonnal megírta, ezért gyorsan kész lett, nem is kellett várnom. - Itt van. Tudom, hogy nálad biztonságban lesznek az apróságok. Pótolni fogod az elvesztett anyát. Isten veled! Nekem ma még sok dolgom van.

Terka még jó ideig ült ott, de aztán menni kellett, mert a szél arra nyomta a füstöt. Arra nézett, ahol a gyerekeket találta, már a széttört szerelvény is lángokban állt. A szegény ikreknek szülei nemsokára hamuvá válnak. Felkelt, és a bejárati váltókon jóval túl letelepedett az árokpartra. Az ikrek még mindig aludtak. Mosolyogva, örömmel szemlélte őket; már van neki is két gyermeke. Van akiért, van, amiért éljen. Azt, hogy mindene odaveszett a szétbombázott házban, nem sajnálta; dolgozik, és újra lesz minden, amire szüksége lesz. Aztán ott van a postatakarékban a megtakarított pénze. Az igaz, hogy a könyvecske odaveszett, de a takaréknak így is fizetnie kell, ha igazolja a történeteket; az semmiképp nem veszett el.

+++V+++

Kiss Benedek vájár, és a felesége: Kocsis Berta, vagyis a nagyszülők reggelizés után a két unokát kocsikázni vitték. Ezen a napon kissé távolabbra mentek. Ez volt a szerencsájük, ők a dombkanyartól túl, csak a pusztulás koromfekete füstjét láthatták csak. Sietve indultak visszafelé. A robbanások hangja, az égre törő láng és füstfelhő mindent érthetővé tett, hiszen hasonlóról naponta olvashattak az újságokból. Így tudták, hogy mi történt. Akkor érkeztek vissza a házhoz, mikor Veszprém felől az első segélyvonat befutott, és megállt a bejárati váltókon kívül.

Tudták, hogy a lányukon, fiúkon már semmit sem segíthetnek, így beültek a szerelvény hátsó kocsijába a megmaradt kis unokákkal. Kiss Enikővel, és Kiss Elekkel. Arról sejtelmük se lehetett, hogy a legelső kocsiiban ugyanolyan nevű, két szőke iker utazik.

Nem tehetnek mást; nincs fiuk, nincs menyük, viszik az unokájukat haza, Várpalotára. Ők most már nemcsak nagyszülők, hanem egyben szüleik is lesznek a kicsiknek; az elveszetteket pótolni kell.

Elindult a segélyvonat a megmentett szőke és barna ikrekkel Veszprém felé. Út közben nem is sokat álldogált, még gyorsan elérte Veszprém-külső vasútállomást, ahol a fővonal keresztezi ezt a vonalat. Megállt az állomás épülete előtt. Terka ölbe kapta az ikreket, és sietve szállt ki; egyenesen a forgalmi-irodába ment, hogy mint vasutas jelentkezzen; és munkát kérjen. A nagyszülők ezalatt a másik sínpáron álló fővonalis szerelvénybe szálltak át, hogy azonnal tovább utazhassanak Várpalotára. Hosszú évek teltek el addig, míg a két barna és a két iker újra összetalálkozott.

Az állomásfőnök azonnal a belépő Terkához sietett; aki beszámolt a történetekről. Aztán előadta a kérését, hogy ő itt szeretne tovább dolgozni, mert oda ő többé vissza nem tér; irtózik attól a helytől. - És azok az ikrek? - kérdezte a főnök.

- Az elpusztult szüleik távoli rokonaim voltak, az ottani raktáros, és pénztárosnő; azaz ők is vasutasok. Mindenük odaveszett. A sors nekem adta ezeket. Megtartom. Felnevelem őket.

Az állomásfőnök jóindulatú, barátságos ember volt, megnyugtató hangon szólt:

- Te is vasutas vagy, a szüleik is vasutasok voltak, tehát az ikrek is vasutasok. Tehát nekünk, vasutasoknak kötelességünk, hogy segítségükre siessünk. Most éppen szükségünk van takarítónőre; így tehát te leszel. Itt közelben van egy éppen megüresedett vasutas lakás; azt kiutalom nektek, tehát van lakásotok. A portás majd odavezet. Ott rendezkedj be, mert az most teljesen üres, csak a kopasz falak várnak. De úgy gondolom, hogy a vasutasok estig valamit összeadnak. Mindenesetre igyekezni fogunk, hogy ezek ne érezzék nagyon árvaságukat. Jóska bácsi! Kísérje át az új takarítónőnket az üres lakásba. Estig ott is maradhat.

Valamit segíthet nekik, hogy elhelyezkedhessek ott. Ismerem vasutastársaimat, biztos vagyok abban, hogy estig összejön valami.

Terka mindenáron kezet akart csókolni a nem várt segítségért, de a főnök azt nem engedte meg.

- Hagyd! Ne köszönd! Minket is érhet hasonló veszteség. Ha valaki emberi, az ilyen esetben segít, ha tud. Nekem elég, ha ezeket a csöppsegeket majd néha látom, néha megcsókolhatom.

A főnök este röpgyűlést tartott; ismertette a beosztottjaival a helyzetet. Azután hosszasan tanácskoztak. A végén a főnök kimondta a döntést:

- Az állomás dolgozói egyhangúan kijelentjük, hogy Terka, a takarítónő lesz az ikrek anyai gondokat; az apai gondokat mi, az itteni vasutas-közösség tagjai vállaljuk.

Amíg a férfiak gyüleseztek, az asszonyok mind felkeresték az új lakókat. Ki mit tudott, azt adott; egy párnát, egy takarót, edényeket, evőeszközöket, kimustrált bútordarabokat. A vasúti étterem-vezető restis pedig kijelentette, hogy nála mindig van valami ételmaradék, azokból ő egyelőre ellátja őket. Mikorra eljött az este, már tűrhetően be volt rendezve a lakás. A vendéglőből áthozott ételmaradékhoz már felszerelt lakásban foghattak hozzá; az valóságban nem is volt valamilyen gyenge étel, amelyikből azon a napon csak kevés vendég rendelt. Ilyen étel mindennap akad. A két kis árvát három fiatal asszonyka gondozta; tejet, cumisüveget hoztak, sőt, egy, akinek nem régen született gyermeke, még meg is szoptatta őket.

+++VI+++

A barna ikrek, Kiss Enikő és Kiss Elek is megérkeztek új otthonukba, Várpalotára.

Ők még nem nagyon vették észre a változást. Megkapták rendesen a táplálékukat.

A jó Berta nagymama vigyázott, nehogy egy pillanatig is nedves, vagy festett legyen a pelenka.

Ha valamilyen okból elégedetlenkedni próbáltak, és azt sírással akarták tudtul adni, az gyöngéd szóval, ringatással csitítgatta; a becézést minden csecsemő szereti.

Itt minden az ő kedvük szerint történt.

Nem voltak hálátlanok, azt azzal hálálták meg, hogy csak ritkán, elvétve volt sírás, éjjel sem nagyon zavarták az öregeket; hagyták aludni őket.

Arról, hogy ez szebb hely, mint az előző lakóhelyük, nem sokat tudhattak; csak akkor figyelhettek, mikor naponta a most már két-személyes kis kocsijukban sétáltatták őket. Ebben a korban a különbséget még nem nagyon tudhatták értékelni. Pedig igazán szemrevaló szép házacskában laktak a helység szélső utcájában. A terjedelmes telek közepén állt a családi ház. Mögötte nagy gyümölcsös-kert, melyben minden korai- és kései gyümölcsfajta képviselve volt. A ház két oldalán konyhakert, amely jól megtermelte a ház zöldség-szükségletét. Elöl szép virágoskert, melyben az élő virágok voltak túlsúlyban, úgy, hogy az év minden szakában virágozzék valamelyik.

Múltak hetek, hónapok, évek. Akkor már szóval is tudták közölni az érzelmeiket. Ekkor egy kitűnő pajtásra is szert tettek. Ez a nagyapó volt. A már öregedő ember, mikor feljött a földalatti munkahelyéről, minden pillanatát nekik szentelte. Minden óhajtasukat kitalálta. Nem vett részt társai mulatozásaiban, ő az ikreknél maradt. Mászkált, csúszkált velük a padlón, még a lovaglás tudományára is kioktatta őket; történetesen ő volt a ló. Hogy a technika tüneményes fejlődésével is megismerkedhessenek, repülni is tanította őket; ez volt az ikrek legkedvencebb szórakozása, mikor nagyapó a felemelt két kezüknél fogva a feje fölé röpítette; ezt minden más tudománynál többre értékelték.

Amikor már hosszabb gyalogtúrára is képesek voltak, kezdődött a kirándulások sora, ami nem volt nehéz, mert az erdő csak néhány százméternyire volt a házuktól. Ott bevezette őket a szalonnasütés, a rostonsült flekken, a nyársra-húzott zsiványpecsenye rejtelseibe. Ez meggyőzte őket arról, hogy a bakonyi betyároknak nem is lehetett olyan nagyon rossz dolguk valaha. Azt tudták, hogy Berta nagyanyó remek ételeket tud készíteni, de a nagyapó főzési tudományát sokkal magasabbra értékelték. Nagyanyó nem kísérgethette őket a mindig nagyobb távolságokra vezető kirándulásokra, mert viisszeres volt a lába, nem bírta a hosszabb gyaloglást.

Őt úgy kárpótolták, hogy minden alkalommal vittek neki haza az erdő ingyen osztott csemegéiből: szamóca, málna, szeder egész nyáron bőségesen termett. Legszívesebben ehető gombákkal rakták meg a kosarakat, mert abból nagyanyó remek ételeket tudott varázsolni.

Mikor a nyolc általánost elvégezték, ismerték a Bakony minden zegét-zugát. Egyedül Veszprémvarsány táját kerülték, mer nagyapót már a gondolat is fájdalmasan érintette. Azóta sem járt ott, ahol a fia és menyje oly gyászosan végezték be az életüket.

Ez az életmód edzette, erőssé tette az ikreket. Ott állandóan tiszta pormentes levegőben éltek; a hosszú gyalogtúrák, a nagyapóval állandóan végzett tornagyakorlatok fejlesztették az izmaikat; sokkal fejlettebbek voltak, mint a hasonló korú gyerekek.

A két barna iker soha nem maradt el egymástól; az iskolában, úton, mindig együtt lehetett látni őket. A tanuló társaik soha nem mertek kikezdeni velük, mert ha az egyiket megtámadták, a másik a nyakukban termett. Különösen Enikő volt harcias; karmolt, harapott; az ellenfél általában vérezve távozott.

+++VII+++

Kerekes Terka MÁV takarítónő tehát a szőke ikrekkel Veszprém-külső pályaudvar mögötti, egyik vasutas házában lakott. Kivette a postatakarékból a megtakarított pénzecskejét, és szépen bebútorozta a két szoba komfortos lakását. A fizetéséből szépen meg tudtak élni; ezt megkönnyítette az, hogy a kosztjuk semmibe sem került. A vasutas-vendéglős szívesen átengedte nekik azoknak az ételeknek felmaradt részét, melyeket aznap nem fogyasztották el a megszokott mennyiségben az utazók. A vendéglős az ilyen maradékkal úgysem tudna mit kezdeni, viszont kár volna azokat egyszerűen kidobni. Részben előállítási árnál is olcsóbban a kisebb keresetű vasúti dolgozóknak adja el; de ebből juttatott mindig az ikreknek, és Terkának is. Mindenki jól járt, még a vendéglős is, mert azért mégis kapott érte valamit.

Itt is közel volt az erdő. A két szőke gyermekkorán nagyon sokban hasonlított a barna ikrek életéhez.

Terkát, a pótanyát, ők igazi édesanyának érezték, és őt a legszebb nőnek látták; bár az arcvonásai csak annyiban változtak, hogy a sokasodó ráncok közé valami jóságos vonal rajzolódott. Végtelenül figyelmes volt különösen abban, hogy az ő ikreinek minden meglegyen, amit más hasonló korú gyermekek megkapnak. Gyakori volt az ajándékozás, de nem csak ő adott, hanem a vasutasok is gyakran meglepték az ikreket ajándékokkal; azok más tekintetben sem feledkeztek meg róluk.

Ezt ők azzal hálálták meg, hogy az általános iskolában, melyet nekik Veszprémben nem volt nehéz megközelíteni, és elvégezni, osztályukban mindig kivívták maguknak az első helyet. Nem csak a vasutasok ismerték, hanem szinte az egész város, mert mindenkinek feltűnt a két száz-százalékig teljesen hasonló szőke gyermek. Ebben a korban még azt is nehéz volt megkülönböztetni, hogy a kettő közül melyik a fiú, melyik a lány, mert a ruházatuk sem sokban különbözött. Egyedül Enikő selymes aranyhajába kötött széles-piros szalagcsokor jelezte, hogy ő tartozik a gyengébb nemhez, mert veszekedések esetén inkább ő tűnt fel fiúnak.

+++VIII+++

Aztán elkövetkezett az, amikor az ikrek itt is, ott is elvégezték a nyolc általános iskolát, mégpedig mind a négy kitűnő osztályzattal. A gondviselőik beíratták őket a veszprémi gimnáziumba. Ez volt a legalkalmasabb, mert ikrek az állomásról rendszeren bejárhattak, - bár ott rendszeres autóbuszjárat volt, ők mégis gyalog jártak be, nem vették igénybe azt; nekik biztosabb és kellemesebb volt ez. A két barna pedig

Várpalotáról vasúttal jár be naponta, közel van a városhoz, és a tanulójegy csak fillérekbe került; nem jelent nagy terhet a gondozóknak.

Szeptember hó másodikán volt a tanévnyitó ünnepély. Gyönyörű, napsüles délelőtt volt. A többszáz-főnyi diáksereg a tágas udvaron gyülekezett. Az előző években is idejárók osztályaik szerint sorakoztak, oldalt a most kezdők százata is meghaladó csapata.

A végzős osztály tanulói egy rövid kultúrműsort rögtönzött, aztán az igazgató állt az emelvényre. Elhangzott az évnitó beszéd; tartalma természetesen buzdítás, szorgalomra, fegyelemre intés volt. Aztán az osztályfőnökök elvezették az osztályaikat.

Az elsősöket három csoportra, A-B-C-re osztották, aztán azok is a kijelölt osztályterembe vonultak. A B osztály főnöke egy fiatal tanárnő volt, de látszott rajta, hogy már néhány év gyakorlattal rendelkezik. Pillanatok alatt elrendezte a két padosorban tanulóit. Egyik oszlopban a lányok foglaltak helyet, a másikban a fiúk. Az új padszomszédok kíváncsian nézegették, figyelték egymást; suttogni, beszélgetni, ismerkedni nem nagyon mertek, hiszen mindnyájuknak új volt a helyzet.

A lányok padosorának az élére, vagyis az első padban egy erősen barna, és egy aranyszőke kislány került. A fiúk padosrát ugyancsak egy szőke, és egy barna fiú zárta be, akik a legerősebbeknek látszóttak társaik között.

A névsort betűrend szerint összeállítva készen kapta kézhez a tanárnő. Az első nap természetesen az ismerkedés napja. Egyenként szólította fel a tanulóit. Alaposan szemügyre vett mindenkit. Kérdéseket adott fel nekik; nevüket, születési adataikat, lakásukat, gondozójukat, és azok foglalkozását kellett bemondani. Így haladt előre mindaddig, amíg a névsor közepre ért. Ott azonnal feltűnt neki, hogy négy „Kiss” nevű tanuló következik egymás után. Ez még nem jelent sokat, mert hasonló nevű nagyon sok van szerte az országban. Felolvasta az elsőt:

- Kiss Enikő.

Egyszerre ugrott fel az első padosorban ülő két kislány.

- Én Kiss Enikőt szólítottam. Te vagy az?

- Igen. Az én nevem Kiss Enikő.

- És te?

- Az én nevem is Kiss Enikő.

- Ez igazán érdekes. Sok Kiss nevű van az országban, de hogy a személynevük is egyező legyen, az ritkaság. Nos, azért nem baj; meg tudlak különböztetni; a te neved lesz szőke Enikő, a tied pedig barna Enikő. Mi az édesapád neve?

- Kiss Bálint, Meghalt a világháború végén, a Veszprém-varsányi bombatámadásnál.

- És mi a te édesapádnak a neve?

- Ő is Kiss Bálint. Ő is ugyanott halt meg.

- Berkess Gizella.

- És a te édesanyád?

- Ugyanaz, Berkess Gizella. Ő is ott halt meg.

- Ez teljesen lehetetlen... Ez több mint csoda. Hol születél?

- Veszprémvarsányban, ezerkilencszáznegyvennégy augusztus hó huszonegyedikén.

- És te?

- Én is ugyanott, ugyanazon a napon.

- Valóban úgy van. Itt van a két hiteles születési anyakönyvi kivonat. Szóval, ti édestestvérek vagytok, ikrek.

- Ikrek vagyunk, de nem; ő a testvérem; bátyám fiú. Őt én ma láttam először életemben.

- Érthetetlen. Megmagyarázhatatlan. Most nincs idő. Majd óra után mindketten jöjjetek be velem a tanári szobába! Most menjünk tovább!

- Kiss Elek.

- Egyszerre ugrott fel a két hátsó padban ülő fiú.

- Mi ez? Mi a te neved?

- Kiss Elek.

- És a te neved?

- Kiss Elek.

- Kezdem érteni. Az apátok neve ugy-e Kiss Bálint, az anyátok én pedig Berkess Gizella?

- Igen.

- Szóval, ti négyes ikrek vagytok?

- Nem. Nekem ott az első padban ülő szőke Enikő a testvérem.

- Nekem meg az a barna.

- Valóban. Ezek az anyakönyvi kivonatok is ugyanazt mutatják. Most álljon fel a két barna. Ki a ti gondviselőtök?

- Kiss Benedek nyugdíjas szénbányász vájár, és a felesége, Kocsis Berta; azaz a nagyszüleink. Várpalotán lakunk.

- Most a két szőke. Ki a gondviselőtök?

- A pót-édesanyánk, Kerekes Terka. Meghalt a múlt évben. - Szóval ti teljesen árvák vagytok?

- Dehogyan vagyunk mi árvák, Tanár Néni, - szólt Enikő, - sőt, több anyánk, apánk van, mint másoknak.

A tanárnő elmosolyodott:

- Ezt hogy érted?

- A mi szüleink a vasutas-munkaközösség Veszprém-külsőn; ott minden vasutas a mi szüleinknek számít. Ők gondoskodnak rólunk.

- Nos, majd tisztázzuk. Mind a négyen velem jöttök a tanáriba! Most menjünk tovább.

Kikérdezte azután a még hátralévő tanulókat, és így fejezte be:

- Szerencsére nincs több ilyen különös eset. Holnap reggel nyolckor kezdődik a rendes tanítás. Most elmehettek.

+++IX+++

Az ikrek követték a tanárnőjüket. Az nem a tanáriba, hanem egyenesen az igazgató irodájába vezette őket. Az igazgató egy jószágos arcú idősebb ember volt. Nagy figyelemmel nézett végig az előtte felsorakozott négy gyereken; azok szín szerint sorakoztak előtte. Annyira hasonlítottak a párok, hogy ő is csak az öltözködésükről, és a hajukba font szalagcsokorról tudta megkülönböztetni, hogy melyik a fiú, melyik a lány.

A különös eset híre gyorsan elterjedt, így mikor az osztályfőnöknő hozzákezdett a beszámolójához, már a népes tanári-kar mind ott szorongott az irodában. Most az igazgató vette át a kérdést. Körülbelül itt is ugyancsak kérdések hangzottak el, mint az osztályban. A tanárok, tanárnők kézről-kézre adták a születési-anyakönyvi kivonatokat, iskolai bizonyítványokat, kétségtelen volt, hogy az mind hiteles. Eztán az igazgató zárta le az ügyet.

- Kétségtelen, hogy ti ikrek vagytok; de nem négyes, hanem kettős-kettős ikrek.

Egy, ami százszázalékosan biztos, a várpalotai szerint azonban ti mind a négyen édes testvérek vagytok, mert egy apától, és egy anyától születetek. Testvérek vagytok még akkor is, ha csak ma láttátok egymást életetekben először.

Szőke Enikő, aki olyan kotnyeles, mindenbe belekotyogó természetű volt, most sem állta meg, hogy bele ne szóljon:

- Igazgató bácsi! Az nem baj. Nem is lesz nehéz... Nekem nagyon tetszik ez a két fekete gyerek. Hogy komoly a szándékom, bebizonyítom: összecsókolom az égből pottyant testvérkéimet. - Amit mondott, azonnal meg is tette, nyakába ugrott a barna Eleknek, s valóban igazi testvéri pusztit adott neki.

A másik kettő sem tehetett mást, követték a példát: megtörtént a testvérré fogadás.

Igaz ugyan, - hiszen mind a négy már tizenöt éves volt, - hogy a barátkozás után mind fülig pirultak, s úgy figyelték egymást. A tanárok, tanárnők is mosolyogva szemlélték; kedvük lett volna megtapsolni őket a sikeres szereplés után. A pillanatnyilag beállt csendet a barna Enikő tört meg.

- Igazgató Bácsi!

Ugy-e, az lesz a helyes, ha az új testvéreinket bemutatjuk a nagyszüleinknek?

Nagyanyó és nagyapó is itt van a városban, az ő állomásukon várnak ránk. Így most már a többinek is a nagyszüleik.

- Igazán az jó lesz, - szólott újra a szőke, - mi is megmutatjuk a főnök bácsit és az vasutasait; a sok apát, anyát.

- Látom, hogy nagyon helyesen gondolkoztok; az a helyes; legyenek jó testvérek, hálásak gondviselőiteknek. Az, hogy itt vagytok, bizonyosság arra, hogy eddig is jól gondoskodtak rólatok. Most aztán itt is helyt kell állnotok. Majd meglátjuk, hogy a négy közül ki kerül az élre; azt mi döntjük el, akiket itt láttok. Szorgalmasan kell tanulnotok még jobban, ami értetek tettek. Versenyezzetek!

- Azt már látom, hogy az nem lesz könnyű, - kottyant közbe újra a szőke, - határozottan sokat nézek ki belőlük. Az igaz, hogy ők még nem tudják, hogy mindig én szoktam az élen járni...

- Azt itt is megpróbálhatod! - nevetett az igazgató. - De abba a másik három is beleszólhat.

Mi leszünk majd a zsűri. Most hazamehettek.

A négy gyerek eltávozott, a tanári-kar együtt maradt, bár, már elvégezték a napi feladataikat. A szokatlan esetet meg kellett vitatni.

Egymás után hangoztak el a különböző vélemények, ötletek. Elemzés után mindegyik tarthatatlannak bizonyult. Szerke a világon ma már sok a hármas, a négyes, sőt, még az ötös ikrek is, de még a gondolatát is el kellett vetni, mert az anyakönyv kettős ikreket bizonyít. Ha azon a napon négyes iker született volna, azt bizonyítaná az okmány, de annak híre is lett volna, mert az ilyen esetről hetekig írnak a lapok. Egy anya kétszer is szülhet egymásután ikreket, de köztük legalább egy évnek kell eltelni; nem követik egymást ugyanazon a napon. Ezek pedig egy anyától, ugyanazon a napon születtek. Érthetetlen, megmagyarázhatatlan eset.

A tanári kar nagyobb része fiatal férfi, fiatal nő, az elmúlt világháború idején még csak gyerekek voltak. A háború borzalmairól hallottak, olvastak, tanultak, és most öök tanítják, de a valóságban még elképzelni sem tudják, hogy milyen borzalmak történtek akkor. Bizony akkor megtörtént néha a lehetetlen is. Az igazgató éppen akkor volt fiatal, mint tartalékos tiszt szolgált akkor a hadseregben; ő az ilyen eseteket is elhiszi, és tud magyarázatot találni arra. Előadta tanártársainak, hogy ott, akkor mi történhetett.

- Kartársak! Hagyjuk a vitát! Így soha sem lesz annak vége. Otthon elhűl az ebéd. Lehet, hogy tévedek, de úgy történhetett a dolog, ahogy azt én elképzelem. Nem is teljesen elképzelés, hanem mint félig-meddig szemtanúként beszélhetek arról. Azt tudjátok, hogy én akkor, mint tartalékos tiszt szolgáltam a hadseregben. Szolgálatom olyan volt, hogy gyakran kellett azon az állomáson átutaznom. Ismertem, hogy az milyen volt, láttam a mellette hózódó szép új házakat is. Szóval ott egy szép fekvésű vidéki állomás volt akkor. Két nappal a támadás után átutaztam ott.

Nem volt ott egy épület sem, csak össze-visszagörbült vasúti sínek, kiégett kocsik váza, szerelvények roncsai; szóval teljes pusztítás... A gyerekek előadásából hallhattátok, hogy az apjuk ott raktárnok az anyjuk pénztárosnő volt.

A főépület mögött volt a lakásuk. Az is telitalálatot kapott, nyoma sem maradt, akik benne voltak, elpusztultak, ott halt meg a két szülő.

Nekik szerencséjük volt, hogy a nagyszülők éppen akkor vitték őket a megszokott napi sétára, így ők megmaradtak. Igazán kár lett volna értük; láthattátok, hogy milyen jól fejlett két gyerek... Az ő dolguk tehát teljesen megoldódott, érthető.

- És a két szőke? - érdeklődött az egyik tanárnő.

- Arra is lehetett magyarázatot találni, akár többet is. Lehettek átutazó, átszálló utasok, vagy utasokra várakozók; szülők az ikreknek. Lehettek befutó győri szerelvény utasai, amely ugyanúgy, ott, akkor, hogy a szélső vágányokon két hosszú szerelvény állt; a szállítmányuk üzemanyag, kőolaj, petróleum, benzin volt. A következő sínpáron egy üres szerelvény állt. A lehulló bombák szétroncsolták ezeket a szétfolyó üzemanyag égett; az is robbant, melyet találat sem ért. A lángtenger a felhőkig füstbe burkolva az egész környéket. Biztosan sokan voltak ott, abból csak kevés menekülhetett ki. Ott veszték tehát a szőkéek szülei is. Az csoda, hogy ők hogyan menekülhettek meg. A támadás után következett a fejetlenség, kapkodás; az élve maradottak igyekeztek segíteni azokon, akik megmaradtak, megsebesültek.

Egy ilyen megmaradt volt a szőke pót-anyja, Kelemen Terka is. Ez egy igazi érző, segítőkész, példamutató ember típus lehetett. A roncok között rátalált az életben maradt ikrekre. Azok ott mindenkit elveszítettek, a szülők áldozatul estek, ő vállalta a szülők, az anya szerepét. Hogy azt hogyan teljesíthette, azt láthattátok, bizonyítja a két szép szőke ikertestvér.

- Valóban így lehetett, - mondta az egyik tanár -, de nincs még magyarázat az okmányaikra.

- Az én elgondolásom arra is kiterjed. Azt tudjuk, hogy ő, az a takarítónő, ugyanazon lakásban lakott, ahol a két barna iker. Mikor a megmentett szőke ikrekkel oda visszatért, nem találta az otthonát, azt hitte, hogy a ház hat lakója mind elpusztult. Mikor ő távozott reggeliztek; kevéssel azután jött a támadás.

Arról nem tudott, hogy a nagyszülők sétakocsikázásra vitték a barna ikereke. Arra gondolt, hogy az ő gyámolítottjainak, ha felnőnek, okmányokra lesz szüksége.

Azzal senkinek sem árt, ha az elhaltak helyében szerepelnek. Mielőtt eljött onnan, kiváltotta azok anyakönyvi kivonatát.

Az anyakönyvvezető nyugodtan kiadhatta, hiszen csak néhány napja anyakönyvezte az ikreket.

Ha emberi érzés élt benne, még örült is, hogy a megmaradtaknak gondozójuk akadt. Sőt, az elhaltakat is ő anyakönyvezte a veszteséglista szerint, így azok is ott szerepeltek.

Ugyanis az összeégett holttestek személyazonossága nem volt megállapítható. Arról igazán nem tudhatott, hogy a nagyszülők a két megmentettel elutaztak a segélyvonaton.

- Ez jó magyarázat, sőt, valószínű, hogy így történt.

- De most már mi a teendőnk?

- A valóság az, hogy a két szőke így jogosulatlanul viseli a „Kiss” nevet.

- Hogy jogosulatlanul-e? Még az sem biztos.

- Tizenöt év múlva azt nehezen lehetne bizonyítani.

- Az sem biztos, hogy maradtak-e valahol nekik rokonai, hozzátartozói.

- A nevüket el lehetne venni, de az kinek használna?

- Igazad van, - zárta le a vitát az igazgató - Amit a sors ilyen kitűnően megoldott, azt igazán kár volna megbolygatni. Mind a négy felnőtt, mind a négynek kitűnő gondozói vannak. Nekünk pedig, - jó emberismerő vagyok, - lesz négy kitűnő tanítványunk, akikkel talán még büszkélkedhetünk is.

Nem csak eddigi bizonyítványuk tanúsítja ezt, hanem az is, hogy tehetségesek, az leolvasható róluk. Aztán árt-e valakinek, hogy mind a négynek „Kiss” a neve?

Szerintem az országban ilyen nevű jó pár ezer van szerteszét. Ilyen gyakran előfordul.

Az országra is csak az a hasznos, ha jó dolgozói lesznek, nem az, hogy mi a nevük; ne a nevük, hanem a munkájuk legyen jelentős. Ők szülők helyett szülőket kaptak; ők eddig sohasem érezték azt, hogy árvák. Történetünk inkább sokaknak például szolgálat.

Azt természetesen megkísérlem, hogy fényt derítsünk az esetre, de az nem lesz baj, ha az nem vezet sikerre.

Eddig is meg voltak így, miért zavarjuk őket. Legokosabb, ha nem bolygatjuk azt, amit a sors ilyen csodás módon elrendezett.

A vak véletlen sokszor okosabb, mint az ok nélkül okoskodó, okosnak látszani akaró, betűrágó bürokrata.

+++XI+++

A négy gyerek együtt távozott. Együtt indultak a vasútállomás felé. Egykorúak voltak, könnyen ment a barátkozás. Nem is sokat törődtek az iskolában történekekkel; egyszerűen tudomásul vették, hogy ők a törvény betűi szerint édestestvérek. A kiértékelés azt mutatta, hogy nincs semmi kifogásuk a rokoni kapcsolat ellen. A szőke Enikő mindjárt bizonyított is, hogy valóban testvérek.

- Jöjj mellém te barna bátyácska, te fekete Elek! A mai naptól kezdve mindig te leszel a partnerem. Ez a szőke nem fogad szót nekem. Te ugy-e, jobb leszel? Nem bánom. Tudod, nekem a húgom akar parancsolni, sőt, uralkodik fölöttem; haragodit játszik, ha nem engedelmeskedem neki.

- És mi? - kérdezte a barna Enikő.

- Egyétek meg egymást! Ott az én bátyám, a szőke Elek. Sőt, sokkal jobban mutat így; egy szőke, egy barna. Aztán így haladtak az állomás felé. Út közben mindenki beszámolt az eddigi életéről. Az állomáson aztán hamar rátaláltak az ott várakozó nagyszülőkre. Nagy nevetés közben sorakoztak fel előttük. A nagypapa szólt először.

- Amint látom, már is szert tettetek játszópajtásokra?

- Nézz meg minket jobban, nagypapa! Ezek sokkal többek, mint játszópajtások.

- Mi lehetne még más?

- Nohát! Eddig én okosabbnak hittelek.

- Miért?

- Egy nagypapa, aki még a saját unokáit sem ismeri...

- Már hogyan ismernélek titeket? De kik a többiek?

- Mondom, hogy az unokáid, a mi édes testvérekéink!

- Jó, azt elhiszem, hogy már is úgy szeretitek, mint a testvéreket kell szeretni?

- Az több annál! Mondd meg azt, Nagypapa, ha valaki Veszprémvarsányban ezerkilencszáznegyvennégy augusztus hó huszonegyedikén született, az apja neve Kiss Bálint, az anyja neve Berkes Gizella, akkor azok kik neked?

- Természetesen az unokáim, vagyis Ti vagytok! - Ti is a szökek! Rajta! Csókoljátok össze a nagyszüleiteket!

Azokat nem is kellett sokat biztatni, a két nagyszülő nyakába termettek. Azok nagy meglepetéssel túrték, aztán mosolyogva nézték a két szép szöke gyereket.

A kis szöke Enikő még mindig a nyakába lógva hízelgett.

- Ugy-e, Nagypapa, minket is elfogadtok unokának? Nem haragszotok azért, hogy így nyakatokba varrt a törvény? Mi igazán nem tehetünk arról, hogy minden úgy igaz, ahogy az előbb a testvérkém mondta.

- Dehogy haragszom, Kicsikém! sőt, inkább örülök, hogy ilyen szép szöke unokáim is lesznek, hogy így készen felnevelve kaptam meg titeket. - Mi a te neved?

- Kiss Enikő!

- És a tied?

- Kiss Elek!

- No, nézd csak, még a nevetek is ugyanaz?

- Apánkat Kiss Bálintnak, anyánkat Berkess Gizellának hívták.

- Így hát meg sem tagadhatnálak, mert azok az én fiam és menyem. Nem értem ugyan, hogy ez hogy lehet, de a valóság, hogy a mi unokáink vagytok. Nem lesztek tovább árvák.

- Nagyapó! Nagyanyó! Nem vagyunk mi árvák, van apánk, anyánk bőven, több is, mint másoknak. Mi azokat nem hagyhatjuk el, mert szeretnek, és mi is szeretjük őket.

- Most már igazán nem értem az egészet...

- Nagypapa, a pót-édesanyánk, Terka, meghalt az elmúlt évben.

- Akkor pedig nincs senkitek, árvák lettetek.

- Sohasem voltunk azok, itt minden vasutas, akiket látsz, a mi szüleink; hálátlanság volna most cserbenhagyni őket.

- Most már értem. Valóban szeretni kell azokat, akik az elvesztett szüleitek helyett a szüleitek voltak. Így csak azt kötöm ki, hogy minden szünidőtököt nálunk kell tölteni, Várpalotán.

- Az csuda jó lesz!

Útközben mesélte ez a barna gyerek, hogy milyen mesés kirándulásokat rendezel nekik. Abban ezután mi is részt vehetünk, és ellessük a főzési tudományodat; elképzelem, hogy milyen finom lehet az a flekken, és zsiványpecsenye.

- Jó. Megtanítlak arra. De most ide leülünk, és ti megmagyarázzátok mindent addig, míg a vonatunk elindul.

Együtt voltak a vonat indulásáig. Részletesen elbeszélték a történeteket. A két idősnek nagyon tetszett a két új unoka. A kis szőke állandóan hízelgett nekik, úgy, hogy a barna nem állta meg, hogy meg ne jegyezze:

- Testvére! Látom, hogy te nagy ravasz vagy. De tudom, hogy még sem tudod elhódítani az én nagyapómat!

- Ne félj te attól! - nyugtatta meg a nagyapa. Az biztos, hogy én mind a négyeteket egyformán fogom szeretni. Messze földön nem lesz senki, akinek négy ilyen szép unokája lenne. Biztosan irigyelni fognak ezért engem. Ti azt ne feledjétek el, hogy a szőkének eddig volt gondozójuk, de nem volt nekik se nagyapjuk, se nagymamájuk; ne csodálkozz, hogy örülnek, mert most már van nekik is.

- Aranyos vagy Nagyapó, mi is így gondoltuk. Osztozunk, fele-fele... Ezután már négyen siratjuk meg az elvesztett szüleinket, négyen örülünk, hogy mi megmenekültünk akkor. Én tudom, hogy ti is úgy fogjátok szeretni a mi pót-szüleinket, a vasutasokat.

- Igaz, amit mondtál, Kislányom - mondta az odalépő állomásfőnök, aki mér régebben ott állt a hátuk mögött, és így végighallgatta az teljes beszélgetést...

- A mi ikreink ezután is a mi ikreink maradnak.

A szőke Enikő a főnök nyakába ugrott.

- Berci Bácsi! Tudja-e, hogy mi megtaláltuk nagypapánkat és a nagymamánkat. Ez a két fekete gyerek pedig a mi édestestvérünk.

- Úgy van, ahogy ő mondja, ők valóban a mi unokáink. Én Kiss Benedek nyugdíjas vájár vagyok Várpalotáról, én vagyok a nagyapja ő pedig Kocsis Berta, a nagymama.

A szőkék apja a fiam, az anyuk a menyem volt. Lehetetlen a történetük, de mi hiszünk benne, és örülünk annak, örülünk a négy szépunokának.

- Ne haragudj, hogy tegezlek, de így rokonok lettünk. A mi gyerekeink a ti unokátok, de így fokozni kapcsolatot, és ha erre jártok, mindig örömmel várunk, mint vendégeket, de ígérjük, hogy néha mi is részt veszünk a kirándulásokon; ugyanis azt is hallottam az előbb, hogy azok mindig sokat ígérők.

Mi ezután is pótolni fogjuk a szülőket, sőt, azt a két barnát mi is félig a mieinknek fogjuk tekinteni. Most már indulásra kész a vonat, csak az intésemet várják. Szálljatok be, de ne feledjétek, hogy rokonok vagyunk!

Beszálltak, az utazó és az itt maradt ikrek az ablakból sokáig integettek egymásnak.

+++XII+++

Balogh Domokos a második világháború előtt fizikát tanított Sopronban, a Selmechányáról átköltözött erdészeti- és bányászati főiskolán.

Közel a nagypályaudvarhoz a vasúttal párhuzamosan haladó utcában lakott. Ott volt egy szép családi-háza. Abban éledgett szép szőke feleségével, Körössy Anikóval. Egy kislányuk született; aki ugyancsak az Anikó nevet kapta. Ez sok örömet szerzett a szüleinek; eleven kislánya volt. Boldogan éltek hármasan. A férj tanított, felesége a háztartást vezette, és nevelte a kislányt. Sopronban végezte az iskoláit, hogy ne kelljen elszakadni a szüleitől, ő is erdőmérnöknek tanult. Az elválást még sem lehetett elkerülni, mert a diploma megszerzése után azonnal házasságot kötöttek Barna elemérrel, aki a pécsi egyetemen tanított. Feleségének is ott biztosított állást. Egy év boldogan telt el. A nyári szünidőt Sopronban, a szülőkkel együtt töltötték el. Ez annyiból is jó volt, mert az alatt a fiatal asszonykának megszületett az első gyermeke, ráadásul ikrek.

Talán a nagyszülők még jobban örültek azoknak, mint a szülők. A szünidő alatt a gondozásukon is osztozkodtak. A szünetnek vége lett, a fiatal anya még egy ideig a szüleinél maradt. A fiatal férj nem bírta sokáig tőlük távol, értük jött.

Az anyát is odahívta a kötelesség.

Útnak indultak Pécsre. A válás megint nehéz volt. Háború volt, így mindig az ember férje felett lógott a veszedelem. Győrben átszálltak a Dombóvár felé induló vonatba. Pontosan a bombatámadás kezdetén futott be a vonatjuk a Veszprém-varsányi állomásra. Az első bomba robbanása után a szülők a pólyást igyekeztek védeni a szilánkok ellen; a két ülés között a padlóra helyezték, gondolva, az ülések tömege is nyújt valami védelmet, és ők is föléjük borultak.

A vonatjuk ekkor futott bele az üres tehervonati szerelvénybe. A szülőket elérte a végzet, de az ikrek életben maradtak. Így kerültek aztán Kerekes Terka gondozásába.

Az akkori hírszolgálat nem volt tökéletesnek mondható, a nagyszülők csak két nap után értesültek a bombatámadásról. Telefonon megtudták, hogy a gyerekeik nem érkeztek meg Pécsre. Azonnal Veszprémvarsányba utaztak.

Ott azonban csak a teljes pusztulást láthatták, és a tömegsírt láthatták. Ott tudták meg, hogy az elhantoltaknak még csak a személyazonosságát sem tudták megállapítani.

Miután jól kisírták magukat a tömegsírnál, Győrbe utaztak, ahová a sebesülteket szállították. Ott sem tudhattak meg semmit az övéikről. Hazamentek. Búskomoran éltek, töltötték napjaikat. Aztán nemsokára bekövetkezett Sopron bombázása is. A tanár a főiskolán, a felesége otthon volt. Mikor a férj hazatért, háza helyén csak romhalmazt talált; így teljesen egyedül maradt; a háború vihara mindenkit elsodort, akiket szeretett.

Nagyon elkeseredett; nincs már felesége, elpusztult a lánya, veje, és a két szép unokája is. Mi keresnivalója van már neki ezen a földön... arra még csak nem is gondolt, hogy önkezeivel vessen véget életének, de arra vágyott, hogy a háború lehetővé teszi, hogy ő is követhesse szeretteit. Ez azonban nem következett be. Véget ért a háború. Érezte, hogy ezen a helyen nem tud megmaradni. Neve külföldön is ismert volt, külföldi egyetemek hívták. Egy évet Münchenben, tízet Angliában töltött; a végén Amerikában tanított.

Egyik legnevezetesebb fizikus volt a Földön; sok világhírű ember került ki a keze alól.

Neve szinte naponta olvasható volt a világlapok oldalain.

Sok könyvet, sok tanulmányt írt... Csak egyre nem tudták rávenni, hogy az atomkutatóban vegyen részt. Pedig a megoldásra talán ő jött rá legelőbb. De ő kijelentette: bizonyos abban, hogy azt először is pusztításra, nem az emberiség javára fogják fordítani. Ő ehhez nem nyújt segédkezet. Neki pontosan elegendő része volt a rombolásokból. Azt, amit ő nem tett meg, aztán mások megtették, a tanítványai, és valóban, nem az emberiség javára, hanem pusztításra, egymás ijesztgetésére, rémítgetésre használták azután is.

Elérte a nyolcvanadik évet, addig mindig tanított, de akkor már kérte a nyugdíjaztatását. Elhatározta, hogy azt, ami még hátra van, régi hazájában fogja eltölteni, amelynek az állampolgárságáról sohasem mondott le. Ott közel lesz azok sírjához, akiket szeretett, és ha elkövetkezik a vég, őt is oda temethetik; legalább ott velük együtt lehet.

+++XIII+++

A négy testvér valóban testvéri szeretetben élt ezután. A várpalotaiaknak kedvenc tanyája lett Veszprém-külső állomás, ahová a vonatjuk naponta befutott. Az üres időt mindig a szőkék lakásán töltötték. Általában mindig későbbi vonattal tértek csak haza; a szőkék lakásán még a másnapi órákra is felkészülhettek; szükségből ki is segítették egymást. A szünidőket pedig teljesen a nagyszüleiknek szentelték, a nagypapa legnagyobb örömére. Napot mentek kirándulni, vonzotta őket a természet szépsége is, de nagyobb csaletek volt a nagyapó főző-sütési tudománya. Ő már öregecske volt, és mégsem érzett fáradságot, hogy kiszolgálja őket, pedig éppen ebben a korban a legveszedelmesebb a fiatalok étvágya. Felemelt fejadagokkal készült mindig, de a végén látta, hogy talán még több is elfogyott volna. Javult a helyzet, mert mind a négy elleste, megtanulta ezt a tudományt, aztán ők szolgálták ki tanítómesterüket.

Végtelenül csodálkoztak azon, hogy milyen gyorsan eltelnek az ilyen szünidők; nagy gyorsasággal múltak a napok, s vissza kellett térni az iskolákba. Ott az ígéretüknek helytálltak.

Csak elvértve sikerült valamelyiküknek egy kis előnyt szerezni a társaival szemben, de nem sokáig dicsekedhetett az elsőséggel.

A másik három azonnal dühödt szorgalommal látott hozzá, hogy beérje. A tanáraik valóban büszkék lehettek az ilyen tanítványaikra.

Tanulótársaik is elismerték vezető szerepüket, de nem csak a tanulás terén, de azt is látták, és tapasztalták is, hogy a négy testvér testi erejükben is fölényben vannak felettük. Aztán mind a négyen szorosan összetartottak. Nem túrték az újabb lábra kapott bizalmaskodást; nem használták a nyelvüket rontó érthetetlen zagyalékos beszédetől.

Az meg egyenesen veszélyt jelentett a két fiú szemében, ha társnőjükkel bizalmaskodni próbáltak. Azok hamarosan az öklükkel adtak ezekre feleletet. A szokásba vett úgynevezett bulikon pedig nem vettek részt. Nem az összejöveteleket tartották hibának, hanem az ottan használt hangot és viselkedést. Ők is rendeztek gyakran összejöveteleket, maguk köré tömörítve a velük hasonlóan gondolkodó fiatalokat.

Megfigyelhető volt, hogy az ő társaságukban egyik sem öltözött a nyugatot majmoló bohócnak, nem neveltek körszakállt a fiúk, nem lógott nyakukban az ápolatlan hosszú haj sem. Azt is meg lehetett figyelni, hogy valamennyien szerettek sportolni, ezért testileg is erősebbek voltak, már csak azért is, mert nem akartak gyerekfővel papás-mamásdit játszani.

Egyedüli változás csak az volt, hogy most már sohasem a két szökét, a két barnát lehetett együtt látni, mert a színek összevegyültek. Aztán az egyetemi évek alatt is így maradt. Ugyanis mind a négyen a veszprémi vegyipari egyetemre iratkoztak be az érettségijük után. A vasutasok ugyan vasutasokat akartak a gondozottjaikból nevelni, a nagyszülők pedig a tanári, a pedagógusi pályát dicsőítették, aztán mégis belenyugodtak a fiatalok döntésébe. Ezt már azért is szívesen tették, mert ezzel, akiket szerettek, nem távol a fővárosban tanultak később, hanem itt lesznek közöttük. A vegyipari egyetem itt helyben van, és a vegyész pálya igazán a jövő pályája. A technika rohamos fejlődése azt mutatta, hogy a jövő tudománya a fizika és a kémia.

Azután jött a következő lépcső; az előhaladó pár beszédét nem értette a hátulsó pár; csendes hangon, néha összebújva, suttogva beszéltek. A kis szőke nem bírta tovább, kirobbant:

- Mit sutyorásztok? Mit titkoltok? Nekem nem szabad tudnom, hogy mit beszélsz a bátyámmal?

- Pontosan ugyanazt, amit te suttogva az én bátyámmal... - vágott vissza barna.

- Testvéreknek nem lehet titka egymás előtt. Az is lehet, hogy nem szerettek úgy, mint eddig.

- Mi pontosan úgy szeretünk, de az is lehet, hogy ezt az egyet, egy picit jobban.

- Te, én is úgy vagyok; ezt a feketét egy parányival jobban.

- Nekem meg a szőke ér többet.

- Ne teketóriázzunk; mondjuk ki bátran, hogy ez bizony szerelem... Az ám a szerencse, hogy csak az irataink szerint vagyunk testvérek.

- De az pontosan elegendő ahhoz, hogy az a széles nemzetiszín szalagos ne eskessen össze.

- Mit bánom én, hogy mit mond a törvény, mit csinál az anyakönyvvezető; csak az a lényeg, hogy mit mond ez a füles... Az úgylis csak annyit kérdez, hogy akarom-e őt házastársul... Én nála nélkül is, akarom őt, és az is leszek, ha másképp nem lehet, hát csak úgy, „balkézőről!”

- A mi vitánk is így végződött. Ki a fene tudja majd azt, hogy aláírtuk-e azt a nagy könyvet? A gyerekeinknek így is, úgy is „Kiss” lesz a neve.

- Mi az, fiúk? Ti megkukultatok? Még csak hozzá sem szóltok a vitánkhoz? Vigyázzatok! - Akár százat is találunk olyat, mint ti vagytok: ha nem nyerhettük el a tetszésüket.

- Nyugodtak lehettek, hogy mi már nagyon régen ilyenformán döntöttünk. Sőt, én már az első nap az irodában, mikor a nyakamba ugrott.

Mindenesetre megvárjuk a diplomát, már csak egy pár hét; és még addig is történhet valami. Annyi biztos, hogy már, mint férj és feleség állunk munkába egy helye; így ott semmit sem sejthetnek.

- Azt is eláruljuk, hogy már három éve kutatunk, hogy kik lehetnek a ti születek; mindez ideig sikertelenül. Még addig is történhet valami.

Csak azért volna jó, hogy mégis aláír hassuk azt a bizonyos könyvet.

Az lényegtelen, hogy mi a családneve, akit feleségül veszek, abból úgy is csak két betű marad, a „né”.

- Jó! Megegyeztünk.

A határozat egyhangú. Bezárom az értekezletet. Ennek a két fiúcskának azért, hogy ilyen értelmesek, előlegként osszunk ki egy néhány pusztit!

+++XIV+++

A vita az állomásra való gyaloglás közben zajlott le. Bizony, egy-két járó-kelő megállt egy pillanatra, mikor azok az út közepén összecsókolóztak. Néhányan idősebb megcsóválta a fejét, mert ennek valóban nem itt a helye; hogy mit érzünk egymás iránt, ahhoz senkinek semmi köze sincs.

De aztán elmosolyodtak, visszagondolva arra, hogy valaha ők is voltak fiatalok.

Ahogy látszott, ez a négy valóban összetartozik. Így még az utcai csók is jogos lehet.

Aztán megérkeztek az állomásra, a szőkék lakására, a rendes tanyájukra vonultak.

Azt tudták, hogy a TV-ben egy krimi ismétlődik, ezt már látták, és szerették ezt a műsort, mert a komoly munka után a dolgozó szívesebben nézi meg az ilyet, mint a komoly drámákat. Ezeknek irodalmi értéke kisebb, de nézni megnyugtatóbb.

Bekapcsolták a készüléket, és kényelmesen elhelyezkedtek. A bemondó éppen a várható időjárásról számolt be, és a hétvégére napos, szép időt ígért.

- Tehát vasárnap rendezhetünk egy remek kirándulást!

- Indítványodat egyhangúan elfogadom. Nehogy ellenem merjetekezni!

A bemondónő tovább beszélt:

- A TV közönségszolgálatja jelenti: Balogh elemér, a világhírű fizikus kérte a nyugdíjaztatását, és negyedszázados távollét után visszatér hazánkba.

Magyar állampolgárságáról sohasem mondott le. Csak az a különös, hogy azóta, egyszer sem járt itthon. Ezután mindig velünk marad, mert Balatonalmádiban megvásárolta azt a nagy, mindenki által jól ismert, csodaszép villát, nyugdíjas életét ott szándékozik eltölteni. Tudomásunk szerint nincsenek rokonai, így kissé érthetetlen, hogy neki egyedül minek az a nagy lakás. Tudósítónknak sikerült többet is megtudni. A tudós úgy tervezi, hogy először a felesége sírját keresi fel Sopronban. Onnan Veszprémbe utazik a lánya, veje, két unokája sírjához; azok a tömegsírban nyugszanak. Fölé már régebben egy csodás hófehér márványoszlopot emeltetett. Azután minden magyar főiskolán tart előadást, az utolsót Veszprém-ben. A magyar Rádió és Televízió, valamint azok hallgatói, nézői, mind szeretettel várjuk, és köszöntjük a hazatérő hazánkfiát.

A négy testvér nagy érdeklődéssel hallgatta végig a közleményt; még azután is jó ideig csendben maradtak, gondolkoztak. Barna Elek szólalt meg először.

- Ez valóban érdekes hír. Hiába, szép lehet a nagyvilág, talán még élni is lehet még jobban is, mint itthon, de azért meghalni mindenki visszatér. Hazai föld alatt jobb a pihenés.

- Gyerekek! Valamit gondoltak, - szólt a szőke Enikő - vasárnap menjünk mi is Veszprémbe kirándulni!

- Az indítvány helyes, - folytatta a barna, - nem szép, hogy mi az unokák, még sohasem jártunk szüleink sírjánál.

- Nagyapánk volt az oka, azt mondta, hogy ő azt nehezen tudná elviselni.

- Látjátok! A tudósunk negyedszázad után tér vissza, de első útja azok sírjához vezet, ahol a szerettei nyugszanak.

- Valóban sokan lehetnek, akik azt a napot még mindig nem tudják feledni.

- Sokan mindenkiüket elvesztették, talán ez a tudós is. Mi még a szerencsésebbek közé tartozunk, nekünk volt, és van, akiket szerethetünk.

- Tehát döntöttünk. Vasárnap Veszprémbe megyünk. Majd utána is gyakran felkeressük azt a helyet, hogy mi is letehessük a megemlékezés virágait. Kíváncsi vagyok arra a márványsíremlékre is.

Aztán elkezdődött a krimi így félbeszakadt a tanácskozás. Szerették az ilyeneket nézni, különösen a két főszereplő színész játéka tetszett nekik. Elek, a barna, kezdte a beszédet.

- Érdekes hír. Hiába, ha hamarabb nem is, de meghalni mindenki hazatér.

- Hallgass! Most fontos a krimi; majd aztán folytathatjuk.

- Engem érdekel az ilyen közvetítés. Csak az a hiba, hogy már előre tudjuk a végét; ugyanis a végén mindig ugyanazok a győztesek. Nézzétek, most is az előkelően öltözött Angyal, és a magyar származású társa milyen mesés gyorsasággal bánik el a rájuk törő öt marcona alakkal!

- Nem mondom, jóvágású két fickó, - szólt a szőke Elek. - Én sem vagyok gyenge gyerek, meg is tudnám tenni ugyanazt; már tudniillik, ha a nálam erősebbek, vagy a többségében lévők ugyanúgy engednék. Ellenben, ha azok mást gondolnának, valószínű, hogy nem volna ilyen könnyű a győzelem.

+++XV+++

Két nap múlva ismét a szőkek lakásán jöttek össze. Enikő éppen egy sereg képeslapot tanulmányozott.

- Mi a tanulmányozásod tárgya? Vagy csak nézegeted?

- Eltaláltad. Nézegetem. Van mit...

A hazatérő tudós útjáról van ezekben sok-sok felvétel, és az is, amit írnak róla. Nekem határozottan tetszik. Őszülő, de nekem olyan fiatalos mozgásúnak látszik.

A többi is hozzáfogott a képek tanulmányozásának, és olvasták a tudósításokat. Enikő közbeszólása ragadta meg a figyelmüket:

- Gyerekek! Elhatároztam, hogy én, mégsem leszek „balkézről” az Elek felesége.

- Mit beszélsz?

- Én jól tudom, hogy ő Kiss Enikőt szereti, és mégis Bartha Anikót fogja feleségül venni; azt vezeti az anyakönyvvezető elé. Mi ez, ha nem hűtlenség?

- Én-e? Ezt rólam állítod-e?

- Mit csodálkozol? Itt ez a másik pár... Ők se különbek. Kiss Enikő ugyanakkor Bartha Elemérné lesz.

- Elverünk, ha azonnal meg nem magyarázod!

- Nézzétek! Olvassátok! Itt ez a tudósítás. Itt mellette ez a valóban csodaszép fehér márvány síremlék. Jól olvashatók a nevek is rajta: Bartha Ernő és felesége, Balogh Anikó, ikrek: Anikó és Elemér. Sírni tudnék, mert úgy érzem, hogy a két első az apám és anyám, az ikrek pedig: Anikó és Elemér, azok mi vagyunk. Csak az a különbség, hogy mi nem vagyunk a márványoszlop alatt.

- Csodálatos gondolat.

- De az valóság lehet.

- Én úgy érzem, hogy az valóság. Gyere ide, Elek! Mutatkozzunk be nekik! Bartha Anikó vagyok; ez itt a bátyám: Bartha Elemér. Ha ezekkel akartok az anyakönyvvezető elé állni, és ott aláírni, azt az anyakönyvet, az megeshet.

Nyilatkozzatok!

Nyilatkozás helyett egymás nyakába esett a négy fiatal, és általános csókolózás kezdődött, aminek nem akart vége szakadni. Aztán a barna Enikő mondta:

- Ez mit sem változtat a helyzeten, mert mi eddig is nem a nevekbe voltunk szerelmesek.

- Aztán holnap úgy is utazunk Veszprém-vásárhelyre.

Lehet, hogy ott többet is mond majd az emlékmű.

Másnap reggel a korai vonattal csakugyan odautaztak.

Ott az állomáson a vasutasok útbaigazították őket, hogy hol találhatják meg a közös sírt. Hamar odaértek. Azonnal felfedezték a hófehér márvány síremléket. Egy idős férfi térdelt az előtt. Nem messze egy csodás luxusautó állt.

Nem akarták megzavarni, kissé távolabb álltak meg, és úgy figyelték. A férfi felállt, szorosan magához ölelte az oszlopot, aztán megcsókolta; majd lehajolt, megcsókolta sorban a neveket is.

Szőke Anikó ez alatt fényképezett.

A barna megjegyezte:

- Ez a mi tudósunk.

- Ez a mi nagyapánk, - helyesbítette szőke.

- Menjünk hozzá!

- Ne, még nem százszázalékos. Neki is, nekünk is nagyon fájdalmas volna a csalódás.

Veszprémbe jön utoljára, tehát ott lesz a döntés.

Az alatt a tudós még egyszer átölelte az oszlopot és aztán lassú léptekkel az autójához ment. Hosszasan visszanézett a síremlékre, aztán beindította a motort.

Ebben a pillanatban megszólalt mellettük egy fiatal férfi.

- Megható jelenet volt ugy-e, fiúk, lányok?

- Valóban. De ki maga?

- A TV riportere vagyok. Mindenhová követem a tudóst. Felvételeket készítek róla. Hallgatóink kíváncsiak rá.

- És, ha én kérem magát valamire, megteszi-e? - Kérdezte Enikő.

- Egy ilyen szép kislánynak mindig, mindent!

- Azt láthatta, hogy én itt csináltam egy felvételt. Átadom magának ezt a filmet. Aztán megkérem arra, hogy négyükről maga is fotózzon egyet!

Nagyíttassa meg azokat, és majd Veszprémbe még az előadása megkezdése előtt adja át neki!

- Azt készséggel megteszem. Talán rokonai?

- Ha mi azt tudnánk! Egy bizonyos, hogy maga is, mi is sokkal többet tudunk ott.

Ha úgy lesz, ahogy mi reméljük, maga lesz a legszerencsésebb riporter.

A riporter fényképezni akart, de Enikő közbeszólt:

- Várjon! Ne így! Majd én beállítom.

Aztán elrendezte őket. A két barna állva ölelte a márványoszlopot, a két szőke szemben letérdelt, kezüket a két alsó névre helyezve.

A felvétel elkészült.

Megköszönték a riporter szívességét és haza utaztak.

Elérkezett az ikrek által oly nagyon várt nap. A hazájába visszatért tudós már végigjárta azokat a városokat, ahol főiskola volt, mindenütt tartott egy előadást. Most érkezett utolsó állomására, Veszprémbe.

Az előadás kezdete kilenc órára volt kitűzve, de már nyolckor megkezdődött a gyülekezés. Mindenki az emelvény közelében akart elhelyezkedni, hogy mindent jól lásson és halljon. Az előadáson természetesen megjelent az összes hallgató, a tanári kar, és még a városból is sok érdeklődő. Alig fértek el a nagy csarnokban, még állóhely sem maradt üresen.

A fiatalok jó előre elhelyezkedtek az első sorban, így nem láthatták, mikor az autó befutott. Várták ott úgy is elég sokan; az egyetem, a város vezetői, a Párt, a tömegszervezetek kiküldöttjei, az újságírók, riporterek sokasága. A dékán üdvözölte a kocsiból kiszálló tudóst. A TV riportere fürgén előtte termett, és megszólalt:

- Professzor Úr! Az ország sokmillió lakosa nevében kérem, hogy egy pár szót...

- Készséggel állok rendelkezésére, de csak az előadás után; a hallgatóimat nem várakoztathatom.

- Csak azt engedje meg, Professzor Úr, hogy ezt a két sikerült felvételt már most átadhassam.

- Ezek igazán sikerült felvételek. Én vagyok, amikor az enyéimet felkerestem Veszprémbe. De kik ezek? ez a négy fiatal, akik mint látom, szintén szeretettel gondoltak az enyéimre? Nekem nincsenek rokonaim.

- Azt én sem tudom. Alighogy Professzor úr távozott, ők léptek az emlékoszlophoz. Olyan szép, olyan megható volt, hogy akaratlanul is készítettem róluk is egy felvételt.

- Hálás vagyok ezért magának; ez igazán szép emlékem lesz.

Ez talán kedvesebb nekem, mint a másik. Majd az előadás után részletesebben beszélhetünk erről.

Bevonultak a nagycsarnokba, elhelyezkedtek az emelvényen. A tapsvihar elmúltával a dékán ár szóval üdvözölte a tudóst, és felkérte az előadása megtartására.

Aztán hosszasan végignézett a hallgatóin, és az ő korában, a korát meghazudtoló erős csengő hangon kezdett beszélni.

- Kedves hallgatóim! Nagy örömet szerez nekem, hogy itt állhatok most előttetek. Már csak azért is, mer nyolcvan évvel ezelőtt, innen nem messze, egy kis faluban láttam először napvilágot. Egy bakonyi kis falu tanítójának vagyok a fia. Azóta hazám lett a nagyvilág, de a szívem visszahúzott ide. Már csak azért is, mert akiket szerettem, mind itt nyugsznak, de akiket azóta sem tudtam feledni. Hátralévő rövid időt a közelükben szeretném letölteni. Több mint félévszázadig tanítottam; most visszatértem, hogy példával utat mutassak nektek.

Azért örülök, hogy utolsó előadásomat éppen itt tarthatom meg, ahol akkoriban még nem volt főiskola, ahol most éppen a jelenkor egyik legfontosabb tudományát tanítják, mely az én szakmámmal, a fizikával karöltve, olyan csodás fejlődést hozott az emberiségnek. Most a ti kezetekbe adom a stafétabotot, hiszem, hogy ti majd hasonló sikereket felmutatva adhatjátok majd az utánaatok következőknek.

Óriási tapsvihár szakította félbe a bevezető szavait. Ez alatt újra végignézett a tömött padosorokon... Aztán meglepetve látták, hogy többször végigsimít a homlokán, majd zsebkendőjével törülgeti. Majd leült, kiitta az odakészített pohár vizet, leült, felállt; majd csendesen újra beszélni kezdett:

- Bocsánatot kérek! Hiába, az idő eltelt... Öreg vagyok. Néha szokott ilyen előfordulni. Arra kérem Önöket, hagyjanak magamra; ígérem, hogy holnap megtartom az előadásomat, de most nyugalomra van szükségem... Ti itt, négyen az első sorban maradjatok itt velem!

A tömeg lassan, csendben távozott, kiürült a nagy csarnok. A professzor csak akkor szólalt meg újra:

- Jöjjetek közelebb!

Szeretném, ha megnéznétek ezt a három felvételt. Azért is kértelek, hogy megköszönhessem nektek, hogy gondoltatok azokra, akik ott a tömegsírban nyugsznak.

Látom, hogy ti is ikrek vagytok, ikrek voltak azok is, akik ott nyugszanak; nekem a két legkedvesebb, a háború borzalmainak áldozatai. Az én aranyos kis unokáimat szüleikkel együtt elsodorta a háború kegyetlen vihára...

Te kis szöke! Vedd ezeket a fényképeket, s mutasd meg a társaidnak is! Aztán mondd meg, hogy sikerültek-e ezek a felvételek!

- Igen. Ez a Professzor bácsi, a sír előtt. Ott voltunk, láttuk. Ezek pedig itt, mi vagyunk. Nem tudom, hogy ki örökölt meg. Ezen a harmadikon én vagyok... De hol? Ki fényképezett le így? Engem még így nem ölelt át idegen férfi. Ahhoz annak nincs joga.

- De ennek van, mert ez nem a te fényképed. Aki átkarolt, az jogosan tehetette, mert az a te apád, a kép pedig az édesanyád, az én felejthetetlen kislányom...

Ekkor már a nyakában csüngött Enikő.

- Nagypó! Édes, drága Nagypám! Már ott jól sejtettem, tudtam, hogy te vagy az én Nagypám.

Ekkor már Elek is ott volt, átkarolta a megtalált Nagypapját.

- És ez a két másik kettő? - érdeklődött. - Ezek a barna ikrek.

- Ők ketten a mi édes testvérekünk. Gyertek ide, hiszen ő a ti nagypapátok is.

- Ezt ugyan nem értem, hogyan lehetnek ők a ti testvérekétek, de így talán még jobb; kettő helyett egyszerre négyet kaptam vissza a sors különös kegyelméből, akiket ezután szerethetek. Ez a kép arra vall, hogy ezt ti már akkor, ott, tudátok, és ti mégis még két hétig hagyatok tovább szenvedni, amíg bejártam az országot.

- Bocsáss meg nekünk, Nagypánk! Tudtuk, de inkább csak a sejtettük, hogy így igaz. De borzasztó lett volna, ha mégsem lett volna igaz.

- Ebben igazatok van, az talán még fájdalmasabb lett volna nekem. Most már mindegy. Még jó, hogy így történt. Ezután már nem lesztek árvák; jöjjetek velem mind a négyen, Balatonalmádiba, ott együtt lakunk.

- Az nem lehet. Nekünk haza kell mennünk nagyszüleinkhez, Várpalotára.

- Nekünk meg haza, Veszprém-külsőre, a szüleinkhez.

- Most már igazán semmit sem értek!

- Tudod mit, Nagypapa? Itt összeülünk, és mindenről részletesen beszámolunk. Azt is te jól tudod, hogy utolsó találkozásunk óta egy negyedszázad telt el, így van elég mondanivaló.

Azt észre sem vették, hogy a televíziósok már kezdetben belopakodtak, és a hangot, meg a képet, mind megörökítették róluk. Leültek tehát, és részletesen ismertették a történeteket. Szerte az országban azok, akik a képernyők előtt ültek, együtt örültek velük; láttak, és hallottak mindent. Ez valóban nem mindennapos, megszokott műsor-szám volt a televízióban.

+++XVII+++

Elhangzott a beszámoló, mely nem is egy, de több óráig tartott. A televíziósok csendesen eltávoztak, és utána már senki sem zavarta a családi tanácskozást; tiszteletben tartották. Bizony, még az evésről is teljesen elfeledkeztek. Még késő délután is bőven volt mondani-valójuk. Az idős professzornak jutott eszébe.

- Drága unokáim! Én már öreg vagyok, így megérthető, de ti mind a négyen fiatalok vagytok, bizonyos, hogy éhesek lehettek. Indítványozom, hogy tegyük át a tanácskozásunk színhelyét az új nagy szálloda éttermébe; ott ehetünk, s közben folytathatjuk a beszámolót.

Ebben a pillanatban lépett be a TV riportere. Az már türelmetlenül leste, hogy mikor lesz vége a tanácskozásnak. A professzor vidáman szólította meg:

- Bocsánatot kérek; magáról teljesen megfeledkeztem, - habár sokat köszönhetek magának; a maga felvételei keltették fel a figyelmemet; ezért magának köszönhetem, hogy rátaláltam elveszettnek hitt unokáimra. Nem is kettőt, de négyet kaptam. Ezért a beszélgetésünk időpontja kissé eltolódott. Sőt, még most is későbbre marad, mert magát kérem meg, hogy kérje meg Veszprém-külső vasutasait, hogy akiket szolgálata engedi, jöjjön ide. Ugyanott megtalálja a barna ikrek nagyszüleit, azokat is hozza ide, hogy itt ez a nagycsalád együtt örülhessen a történeteknek.

Aztán Anikóhoz fordult a riporter, de a Professzor így folytatta:

- Majd, ha visszajön... Tudom, hogy tovább is forgatni akarnak, akkor érdekesebb lelsz.

A riporter távozott.

Még egy negyedóra sem telt el, máris együtt voltak a meghívottak.

A hatalmas étterem zsúfolásig megtelt, mert a csodás hír gyorsan szétterjedt a városban, és aki tehette, mind szerette volna látni a boldog szereplőket. Ők azonban nem zavartatták magukat; valóban éhesek voltak, valóban jó étvággal fogtak a falatozáshoz. Úgy is lehetett folytatni az elmúlt huszonöt év történéseit. Közben készültek a TV felvételei is. A riporter különösen, s a fiataloktól szeretett volna vallomásokat kicsikarni. A kis szöszkéhez, Anikóhoz fordult:

- Tudom, hogy mind a négyen egy hét múlva kapják kézhez a diplomát; elárulná-e a televízió nézőinek, hogy mik a további tervei?

- Örömmel, nincs abban titkolnivaló: én leszek az ország leg-sikeresebb regényírója. Jó írókban ugyanis már régóta szűkölködünk.

A bejelentést óriási tapsvihar fogadta. A riporter tovább kérdezett: - Határozottan szép terv. És hogyan óhajtja ezt megvalósítani?

- Azt maga is jól tudja, és el is kell ismernie, hogy eddig Jókai volt hazánk legolvasottabb regényírója. Magam is többször végig-olvastam minden könyvét. Csodálatosan működött a fantáziája, de a történeteit csak ő találta ki. Nekem könnyebb a helyzetem: csak le kell írnom, ami velünk megtörtént, az nem a képzelet szüleménye, hanem maga a valóság, még akkor is, ha az hihetetlen! Csak leülök, leírom úgy, ahogy történt, egy betűt sem teszek hozzá, mégis a kiadó már kezdheti a sokadik kiadást, mert az egy napig sem porosodik a könyvtárak polcain.

Még az előbbi is meghaladó tapsvihar lett a jutalma. A riporter Enikőhöz fordult:

- Ugye, most mind átköltöznek nagypapához, Balatonalmádiba?

- Szó se lehet róla. Neki még egy teljes hétig várnia kell.

- Azt is elárulja, hogy miért?

- Az teljesen érthető. Még egy hét van addig, amíg kézhez kapjuk a diplomát.

Hátra van az utolsó vizsga is; a tanulást tehát nem szakíthatjuk meg. Nagyon fontos, hogy a diplománk méltó legyen egy világhírű tudóshoz.

Anikó vette át a szót: - Aztán azt a diplomát Kiss Enikő és Kiss Elek névre állíthatják ki; azt ők szerezték.

- Bartha Anikó és Bartha Tihamér csak ezután szerezheth méltó hírnevet, tudós nagypajukhoz méltót.

- Ez valóban megérthető.

- De még mindig nincs vége. - folytatta Anikó, - a regény befejező részét csak ezután írhatom meg, csak egy hét múlva küldhetem meg a kiadónak. Hogy az milyen lesz, azt még a nagyapó sem tudja, még csak nem is sejti, azt ő is csak akkor, Almádiban tudhatja meg. Az nem baj, ha ő is, és a TV nézői is kissé kíváncsiak lesznek; annál inkább, hogy hamarabb elkel majd a könyvem. Az is olyan csoda lesz, amilyen eddig még sohasem történt.

- És én akkor is csinálhatok felvételeket?

- De még mennyire! Éppen azt akarom. Azt maga is jól tudja, hogy ma a legkitűnőbb árunak is szüksége van reklámra; ha azt is közvetíti, már megjelenés előtt elfogy a könyv.

Ezt a bejelentést fogadta a legnagyobb tapsvihar... Aztán így folytatódott egész este. Már hajnalodott, mikor szétoszlott a tömeg.

A nagyapa a végén megkérdezte:

- Igazán még nekem sem árulod el, hogy mi lesz akkor?

- Nem lehet. A héten letesszük az utolsó vizsgát. Akkor utána a hét végén Almádiban bemutatjuk a diplomát. Addig nem baj, ha kissé kíváncsi leszel.

Hogy akkor mivel lepsz meg minket, az bizonyítja majd, hogy kitaláltad-e?

- És, ha kitalálok?

- Minden könyvedet olvastuk, így tudjuk, hogy sok mindenre rájöttél, kitaláltál, feltaláltál, de ez nehezebb; csak részben van kapcsolatban a fizikával. Egy azonban biztos, hogy az neked is örömet okoz.

Elemér vette át a szót. - Nagyapó! Ugy-e, hazafuvarozod a mi eddigi nagyszüleinket Várpalotára? Ez a két barna nálunk marad, a mi lakásunkon készülődünk a vizsgákra. Minket tehát szombatig te sem láthatsz, de akkor mind a négyen megyünk hozzád.

- Pontosan úgy, ahogy a bátyám mondta.

Aztán végleg ott ülünk majd a nyakadon, csak nehogy ránk unj!

+++XVIII+++

A három nagyszülő beszállt a kocsiba. Már egészen világos volt, amikor indultak. A mesés kocsival csak percekig tartott az út Várpalotáig. Az autó bekanyarodott a kis ház elé.

Azt a tanár jó ideig, meghatva nézte. - Itt igazán nem érezhették az árvaságukat a gyerekeink, vagyis az unokáink. Valaha én is mindig ilyenről álmodtam. Itt közel van az erdő, a levegő tiszta, nem mérgezett; ide nem jut el a modern élet zaja. Aztán az a csodás gyümölcsös, a mesésen sok virág a házacska előtt; és ami még ezeknél is többet ér, a csend, a nyugalom.

- Tudod, nekünk is mindig ez volt az álmunk, ahogy valaha össze-kerültünk. Bertámmal mindig arra törekedtünk, hogy az álmot valóra váltsuk. Nem volt könnyű nehéz földalatti munkával összekaparni a filléreket, de, mint láthatod, sikerült. Mikor a fiam és a menyem a bombatámadáskor ott vészett, idehoztuk a két barna unokánkat; a sors úgy intézte, hogy ők megmenekülhettek, itt nőttek fel. A tieid, a két szőke, csak tizenöt év multával jelentkezett. Őket ugyanúgy szerettük; még talán azt a nyelves kis csitrit, egy kicsit jobban.

- Valóban csoda, ami akkor a légitámadásnál történt, az, hogy ti éppen abban a pillanatban lehettetek távol az unokáitokkal. Az enyéme megmenekülése még csodálatosabb. Az a takarítónő szobrot érdemelne; gyönyörű síremléket állítatok olyan felirattal, amelyből sok-ezren okulhatnak. Az több volt, mint anya.

- Azt, ő valóban megérdemli.

- De nem csak ő, hanem a pótszülők, a vasutasok is mind igazi példamutató emberek; igazán azoknak köszönhető, hogy unokáim sohasem érezték árvának magukat.

- Sok örömet szerzett nekünk ez a négy gyermek. Sajnos, egy hét múlva kezükben lesz a diploma; aztán kezdődik nekik is az élet; ki tudja, hogy hová dobja őket a sors? Mi, öregek akkor egyedül maradunk. De én arra gondolok, hogy talán mégsem hagynak el.

- Miért gondolsz?

- Pár nappal ezelőtt a fűzfői Nitrokémia hatalmas cég igazgatója nálam járt. Azért jött, hogy én beszéljem rá a négy unokámat, hogy mind a négyen náluk vállaljanak állást.

Az egyetemről értesültek, hogy ők a legkiválóbbak, nekik érdekük, hogy jó szakembereik legyenek. Eddig még nem szóltam nekik, nem akartam őket befolyásolni. Nagykorúak, azt tartom helyesnek, ha mindenki maga intézi a saját dolgát; ha rosszul intézi, csak magát hibáztathatja. Mindenesetre örülnék, ha itt a közelünkben maradnának.

- Nagyon köszönöm, hogy ezt elárultad nekem, meglephetem őket, különösen azt a kis kotnyeleast, aki feladványt diktál nekem. Ő pontosan olyan, amilyen valaha a lányom volt; ő csakugyan örökölte minden tulajdonságát. Meg lesz lepve, hogy a feladványát megoldottam.

- Hogy gondolod?

- Nektek is csak akkor mondom meg; úgy nagyobb lesz az örömetek. Ti akkor már úgy is ott laktok nálam, Almádiban.

- Az nem lehet. Mi a tanyánkat el nem hagyjuk.

- Azt én sem úgy gondolom, de ebben is közösködhetünk, együtt lakunk mi hárman, öregek hol ott, hol itt. Autóval percek alatt átjutunk. Ez a hely nekem is olyan kedves, mint nektek; ott a tó, ami szép, itt az erdő; mindkettő a mienk.

+++XIX+++

Tehát szombaton, mind a hárman Balatonalmádiban várták az unokákat. Tudták, hogy azok mihelyt kézhez kapják a diplomájukat, rohannak ide. Úgy is történt, siettek az autóbusz-pályaudvarra, hogy az első odainduló kocsit elcsípjék. Tudták azt, ha nem is jártak még az épületben, hogy hol van az a szép villa. Hamar odaértek, felsorakoztak a nagyszülők előtt, szépen váltakozva álltak.

- Lássuk! Melyik ikerpár szerezte meg a pálmát? A szőke-pár, vagy a barna-pár?

- Még azt sem tudjátok, hogy a teniszben van vegyes-páros is?

- Most pedig győzött a vegyes-páros, - mondta nevetve Anikó.

- Hogy érted ezt?

- Nézz ránk, és eltalálsz! Láthatod, hogy minket összevegyítettek: egy szőke, egy barna.

- Azt azonnal láttam, mikor befordultatok a kapun.

- Itt vannak a diplomák. Ha nézitek, azok tökéletesen egyformák, mindenik „kitüntetéses,” de...

- De? Mit jelent ez a két betű? - Nem sokat. Csak annyit, hogy én, és ez a barna gyerek a diplomán felül megkaptuk az egyik világhírű tudósunknak összes műveit díszkötésben... Ha gondolkoztok ezen, kitaláljátok, a tudós nevét. Ezt ott kaptuk.

Most jön a folytatás. Ha jól emlékszem, nagyapánk is ígért valamit.

- Azt te is tudhatod, hogy a nagyapa nem szokta elfelejteni az ígéreteit. Tekints ki az ablakon, ott meglátod az „előleget.”

- Azt már láttuk a bejövetelünkkor. De megvigasztal, hogy az „csak” előleg. Még ha csoda-kocsi is az a kettő, de csak kettő, és mi négyen vagyunk.

- Nos, ugy-e mondtam nektek, hogy teljesen a lányom, vagyis az anyja; neki örökölte minden tulajdonságát. Hallottad? Rá ígértem, tehát még más is. De azt is tudom biztosan, ha négy autót adtam volna, akkor is csak kettőt használnátok.

- De éppen itt a bökkenő! Te, mint fizikus tanítottad, hogy az egy-neműek taszítják egymást, ezért Elemérrel egy kocsiba én be nem ülök.

- Egy szóval sem mondtam, hogy vele kocsikázzál. Nem mondtam, hogy egyik kocsi a szőkéé, a másik a barnáé. Másképpen is meg lehet ezt oldani.

- Gyerekek! Én már kezdem érteni, hogy nagyapánk miért lett világhírű... De azt mégsem tudja, hogy mit kell neki sürgősen építeni.

- Dehogyan. Egy garázst, ahová naponta beállíthatjátok a két kocsit. Mondtam, hogy az csak előleg.

- Már sejtem, hogy mi következik. Ezért bocsánatot kérek a minisztertől, hogy a múltkor megsértettem. Egész biztos, hogy a képernyő előtt ült akkor, azért bebizonyította, hogy hazánkban néha egy ügyet már egy hét alatt is el tudnak intézni. Röviden: visszakaptuk az eredeti neveinket.

- Eltaláltad. Itt van az írás. - A két lány kapta el, és örömmel szemlélték azt, hogy az írás utasítja az anyakönyvvezetőt, hogy az eddigi neveik megtartása mellett viselhessék eredeti nevüket is.

Vagyis: így szerepeljen az irataikban, okmányaikban: Kisbalogh E. Anikó, és Kisbalogh E. Elemér. Határozottan okos ember a mi miniszterünk.

- Hátha még ezt az írást is elolvasod? - Az bizonyítja azt, hogy még az unokám által feladott feladatot is meg tudom oldani.

- Mutasd azt is!

- Nem. Most te légy kíváncsi! Ne a fiam! Olvasd te!

Ha akarod, velük is közölheted.

- Azt hiszed, hogy nem sejtjük; olyasmiről szólhat, hogy nem akarod azt, hogy az unokáid törvénytelen gyerekek legyenek. Ugy-e eltaláltam? Olvasd már!

Elek olvasni kezdte a kezébe adott írást: - Engedélyezem, hogy az alább felsoroltak az előírt formaságok betartása nélkül bármikor, bármelyik anyakönyvvezető előtt törvényes házasságot köthessenek: Kiss Elek Kissbartha E. Anikóval; Kissbartha E. elemér Kiss Enikővel. Olvashatatlan aláírás: miniszter.

A két lányka egyszerre kiáltott fel:

- Holnap esküszünk, mégis aláírjuk a nagykönyvet! - Ekkor már úgy összefonódtak mind a négyen, hogy nehéz lett volna megállapítani azt, hogy melyik - melyik? A három idős nagyszülő boldogan szemlélte őket.

Csak a nagyapa szava térítette őket vissza a valóságba - hosszú idő múlva. Ugy-e, megmondtam a kezdetnél, hogy az csak előleg; így már értitek azt is, hogy miért elég négynek két kocsi. A házastársak nem kocsikáznak külön-külön naponta Fűzfőre és vissza. Sőt, azoknak is elég egyelőre a két első ülés; a hátsót már csak ők népesíthetik be.

- Te ezt is tudtad? - simult hozzá Anikó. - Ezzel el kell ismernem, hogy a mi nagyapánk valóban a világ legokosabb embere. Mi pontosan ezzel a hírral akartunk meglepetést szerezni nektek. Ugyanis délelőtt szerződünk le a Nitrokémiával; addig még mi sem tudtuk. Eddig a kémiát hittük vezető tudománynak, csak aztán következett a fizika, de te most bebizonyítottad azt is, hogy azok csak a matematikával párosulva érnek valamit. Azt hittük, hogy egy ilyen négy ismeretlenül egyenlet megoldása nehéz. De ha van egy nagyapó, aztán van két segédje: másik két nagyszülő, és ráadásul bennük van sok szeretet, még az ilyen nehéz feladatot is könnyű megoldani.

Te valóban legyőztél minket. Mi a hálánkat egyelőre csak úgy tudjuk leróni, ha naponta idetérünk vissza a csodaautókon.

Aztán naponta szórakoztatunk, talán mérgesítünk is, de főképpen, legalább is én, mindig kérek valamit, amit ti engedelmesen teljesítek.

Hiába be kell hozni a negyedszázados mulasztást. Ezen felül bizonyos idő múlva, dédunokákat ígérhetünk, mivel ti bizonyosságot tettetek arról, hogy szeretitek az olyan apróságokat.

Jelen pillanatban azonban csak puszikkal fizetünk. Rajta, gyerekek!

A négy unoka aztán megrohanta a boldog nagyszülőket, és valóban számolatlan puszival rótták le a hálájukat.

- Most elég! - szólt a tanár. - Mint fizikus, kiszámítottam, hogy itt az Auróban remekül főznek, már megrendeltem estére az eljegyzési lakomát, sőt, előre a következményeket, holnapra a lakodalmit is. Öltözködjetek, mert félek, hogy este a televízión felül ott lesz minden mozgásképes nyaraló is. Gondolom, hogy nem is annyira a hazatért tudóst, mint inkább a négy testvért ünnepelni; mert ilyen csoda eddig még nem történt a világon, hogy azok összeházasodhasanak. Bizony, van olyan csoda, amelyik megtörtént, és megtörténhet. Az nem hiba; csak az előzmények legyenek mások.

❧ Vége ❧

Nyári pihenés unokákkal